

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pedro Sagarzazu Iriarte Tximista

*Hondarribia,
Gipuzkoa
(1925-2020)*

Aurkibidea

Biografia

Soroetagain baserrian jaioa, Tximista bezala ezagunagoa. Ama Idiazabalgoa zuen eta aita bertakoa. Sei senide ziren, hiru neska eta hiru mutil. Maizterrak izan dira 70eko hamarkada arte. Biterin ibili zen eskolan eta mutikotatik trebatu zen baserriko lanetan. Hori bai, etxetik kanpo ere egin du lana, bi ferrategitan. Erretiroa hartu aurreko urteetan frontoiko zaintzailea izan zen, eta lorazain lanak ere egin ditu. Txoriei eta sendabelarrei buruzko hainbat kontu esan ditu.

Zintak

HON-028

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-08-12
- **Iraupena:** 68 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

HON-029

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-08-12
- **Iraupena:** 53 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Tximistenea baserrikoa

- **Erref:** HON-028/003
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:01:17. **Bukatu:** 00:03:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

<p>Tximistenea baserrian jaio. Lehen Soroetagain deitzen zen. Baserria erre egin zen. Senide denei "Tximista" deitzen diete. Aita bertakoa zen, ama Goierrikoa. Sei senide ziren.</p>

2. Errenta ordaintzera Irunera

- **Erref:** HON-028/004
- **Iraupena:** 0:04:59. **Hasi:** 00:03:57. **Bukatu:** 00:08:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:

Patxo Rodriguezena zen etxea. 1980an erosi zuten. Errenta zenbat ordaintzen zuten. Kapoiak eramaten zituzten Irunera, Gabonetarako. Baserritar gehienak maizterrak ziren lehen. Baserriaren gainbehera nola etorri den esplikatzeko du.

3. Desagertutako baserriak

- **Erref:** HON-028/006
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:11:37. **Bukatu:** 00:13:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Desagertutako baserriak aipatzen ditu: toki askotan zituzten behiak, orain inon ez. Bota ere asko egin dituzte.

4. Ur bila iturrira; errekan bainatzen

- **Erref:** HON-028/007
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:13:30. **Bukatu:** 00:16:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Ura eta argia baserrian. Ur bila joaten ziren iturrira. Arropa garbitzera labaderora. Maizterrak zirenez, ez zen erraza etxean obrak egitea. Beraien buruak nola garbitzen zituzten. Txiplau errekan bainatzen ziren.

5. Txiplau erreko fauna

- **Erref:** HON-028/008
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:16:16. **Bukatu:** 00:19:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna
- Natura » Fauna » Errekakoak

Laburpena:

Txiplau errekan angulak zeuden, eta arrainak. Gabarrak sartzen ziren. Lurrez betetzen joan da. Txitxarroak, korrokoia, aingirak. Almejak. Ibili izan da arrantzan han, baina arrainek lohi gustua zuten. Izokinak, karramarroak, izkirak. "Pertola".

6. Errementari lanetan I

- **Erref:** HON-028/009
- **Iraupena:** 0:04:14. **Hasi:** 00:19:21. **Bukatu:** 00:23:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

Ez zen arroketara joaten. Gerra ondoren baratzean ibiltzen ziren; ondoren, kanpoan hasi zen lanean. 13 urterako. Seguridade soziala. Lehenengo lana. Errementari. Aingurak, balkoiak... Su-tokia nolakoa zen. Lexikoa. Hauspoa.

7. Errementari lanetan II

- **Erref:** HON-028/010
- **Iraupena:** 0:05:07. **Hasi:** 00:23:35. **Bukatu:** 00:28:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Burdingintza
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

<p>Hondarribiko errementariak. Erabiltzen zituzten tresnak. Burdindegiko langileak. Gero 30-40 elkartu ziren, Mendelun. Denetik egiten zuten. Patinak egiten ere hasi ziren. Beruna urtzen zuten. Zinka, estainua.</p>

8. Guarda lanetan frontoian

- **Erref:** HON-028/011
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:28:42. **Bukatu:** 00:30:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak

Laburpena:

<p>Etxean geratu zen lanean gero. Lorezain hasi zen, eta frontoiko guarda gero, 50 bat urterekin. Frontoiko ordutegia. Ireki-itxi, garbitu... Erretiroa hartu arte.</p>

Transkripzioa

-Ta gero itxian geldittu nitzenian, itxian geldittu nitzenian, attak, behin soldauska in, behiak eta hau, etorri zien, hau, itxia in zuten saldu, itxia saldu, eta erosi gendun, eondu giñan hamar urtian, ez hara ta ez honarako, gero esan ziaten ia nahi nun geldittu hemen jardinetakotz, bale, ta gero frontoian ia geldittu nahi nun guarda, o horko lanak eitteko, eta bale. Eta

ordun geo geldittu nitzen biyekin, gero jardinak lajatu nittuen, frontoia jubilatu nitzen, eta nere mutur honekin, “aquí sigo”.

-Zein zen frontoiko guardan lana?

-Guardan lana? Guardan lana, hor goizez zortittan hasi ta arratseko hamarrak arte irekiya zen, ta bi lagun bihar zuten egon. Ta batek bazuen ofizinako lanak, hura “como oficinista, y yo como peón, pues tenías que tragar ahí”. Ta hori. Ta bertan nola bizi nitzen, pues hemendik konpontzen giñen. Ireki, itxi, garbitasuna ein bihar baida, ze jende den, nola den, zaindu!

-Jende asko ibiltzen zen frontoian?

-Bai, bai. Joe! Balonmano, baloncesto, eta deporte guziyak. Eskolako umiak, eta denak. Eun guziya...

-Ze urtetan hasi ziñen guarda lanak iten hor?

-Ze irtetan hasi nitzen? Jode, pues hori, “cincuenta años ya tendría yo. Sí. Sí.” Bai, bai. Berrogeita hamar urte izango nitun nik hasi nitzenian. Bai. Ta gaiñera, esan ziaten, gaiñera, gero hor sartu nitzenian, ez dutela posible neri hor jartutzia horko lanak eitteko, zergatik nitzen ya bastante aurreratua ta seguruk eta gauzak, seguruk eta gauzak, asko pagatu bihar ziela, “era viejo, y que no se podía, tal”, eta orduan esan niyon nik: “Ez. Ni seguruak eta gauzak pagatzen ttut”. “A, bai? Bale”. Orduan. Hola geldittu nitzen. Jubilatu arte. Ta hogeita bat urte badire jubilaturikan.

9. Txoriak harrapatzen

- **Erref:** HON-028/013
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:31:38. **Bukatu:** 00:35:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:

Txoriak harrapatzen, umetatik. Galarazita zegoen. Sarearekin, ligarekin... txori motak aipatzen ditu. Sarearekin txori txikiak nola harrapatu. Zepoak, zozoak harrapatzeko. Zita da jateko onena, txoka ere bai.

10. Txorikumeak etxean hazten

- **Erref:** HON-028/014
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:35:03. **Bukatu:** 00:38:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:

<p>Eskopetarekin ez da ibili izan, balinekin bakarrik. Txoriak hezi ditu: zozoak, birigarroak, enarak... txikitari hartu eta jaten eman. Deitu eta eskuetara joaten zitzaizkion. Enarak joan, eta ez ziren bueltatzen. Katuek ez jateko, txoriak ezkutatzen. Txorien jatena.</p>

Transkripzioa

-Ta eskupetakin ibili izan zea?

-Bai, [balin], ez, kartutxoko eskopetak ez tut. Ez naiz behin ere ibilli... txoriyak asko gustatu, baiño ehizan, tiroka-tiroka, ez naiz ibilli. Ni txoriyak jaio ezkerotikan, hemen. Eskutara enarak, domatu, xoxuak, billigarruak, enarak, pinpin-garratxak eta txori asko eskutan iduki dittut domatuta. Ttikitan hartu ta jaten eman; ta eskutara. Hori. Biño, denbora asko galtzen da. Eun guziya haren atzetikan.

-Nola domatu?

-Domatu oso gauza erraxa da. Jaten emaiizu, ta ez eskutan hartu, ta ez gaitzik in, eman jaten, leku goxogua, eman, eman, ta berak hartuko zaittu atta ta ama bezela, igual-igual. Ta zure jestuk, zure mobimenduak, denak hartuko dittu berak, ta ez eskutan hartu ta estutu... No, no! No, no... Laja eskuan gaiñian. Bihatza jarri, pasa, hola, eman jaten, ta zuri, deittu hari ta eskutan; kalian ikustian, bizkarrera. Hola. Biño ez eskutan ibilli ta “oi!, pobre...”, ez. Laja.

-Enarak ere bai?

-Enarak? Deittu ordurako eskutara. Biño, enara nei pasatzen zian, hemen lo itten zuten enarak, ttikitan hartu ta, euliyak harrapatzen eun guziyan, harrapatu, eman, martin-xaltuak, euliyak, eman. Biño gero sasoia etortzen denian, “octubre”, “setiembre”... joan eitten dire. Nik ez dakit zer pasatzen den hor. Ez dire etortzen. Biño nik aittu nuen “ave que vuela, a la cazuela”, hor, Aljeziras aldian-ta, sariakin denak harrapatu eta pintxotako tabernetan saltzen ziren. Eta eitten zittuzten jan. Ta txoriyak ez ziren etortzen. Biño nik urte askuan in dut. Eta lehen urte asko txoriyak aittu naiz [katxetaka], domatu, biño, banittun nik kontraiyuak itxian: katuak. Amigo! Hoi ez zien lagunak eitten. Ta rak!, rak! Ta nik katuak ez nittula ikusi nahi! Attak, berriz, “katuak, ez zakela hil katorikan! Xaguak jango gattuzte itxian!”, xagua harrapatzen, biño xagu hoiek nahio zuten, katuak, txoriyak. Ta ni txoriakeri, eltzian barrenian sartu, txori-kumiak, eltze baten barrenen, ta ni etortzeako, katuak, eskolara joan hemendikan, “katuak jango dittik / jangoittik/ hoiek”, eltzian sartu, lurpian sartu heltzia, harri bat jartu, ta rekreotik eskapo in, hor bainun eskola, txoriyai jaten eman, berriz’e eskolea juan, etorri itxera, txoriyak, eskolan... Holaxe txori-kumiak hazi dittut nik itxian. Lapurrak bezela. Biño denbua asko galtzen da. Oso polita da. Enara oso polita, [...], eskutan nola jartzen den ikusi orduko, joe!... “Una cosa increíble. Paciencia”. Biño denbora asko.

-Ta jaten emateko euliyak?

-Enarantzat euliyak. Martin-xaltua, xaltamontes, harrapatzen nittuen, mariposak, euliyak. Biño arraultze prejittua’re igual jaten zuten.

-A bai?

-Bai, bai, bai. Hemen ibiltzen zien gurekin. Ta hementxe, tximiniya zen ta hortxe lo itten zuten. Paper bat jarri kaka itten zueneako, eguna argittu zenian, kanpora. Ta arratzian, itxera. “Ai! Txoriya falta. Ez da etorri. Aaaaaii... joan da”. Ez ziren etortzen. Hurrengo urtian berriz eitten nittuen. Biño, gauz bera pasatzen zien.

11. Enara da maitagarriena hazteko

- **Erref:** HON-028/015
- **Iraupena:** 0:04:10. **Hasi:** 00:38:39. **Bukatu:** 00:42:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna
- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:

Enara du gustukoena etxean hazteko. Txantxangorria ez. Beste txori batzuk aipatzen ditu: okil burua handia... Txoritegia. Luartza. "Jardinero jantzailea" deitzen zioten txori bati. Igelak, ttirittak, eta desagertu diren txoriak, pozoia ren erruz.

12. Igelak eta zapoak

- **Erref:** HON-028/017
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:43:09. **Bukatu:** 00:45:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna

Laburpena:

Igelak eta zapoak. Igela kolorez aldatzen da. Igelak harrapatzen. Hankak frijituta jaten zituzten. Zapaburuak nola bihurtzen diren igel. Sugeek eta txoriek jaten zituzten. Igel asko zen lehen.

13. Sendabelarrak I: pareta belarra, gibelarentzat

- **Erref:** HON-028/018
- **Iraupena:** 0:05:41. **Hasi:** 00:45:40. **Bukatu:** 00:51:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

<p>Belarrak ere desagertu dira. Alemaniar batek esan ei zuen oso toki aberatsa zela. Sendabelar motak. Nola ikasi zuen bereizten. Infusioa. Berbena. Pareta belarra ona da zirrosia eta hepatitis a sendatzeko.</p>

14. Sendabelarrak II: hainbat belar

- **Erref:** HON-028/019
- **Iraupena:** 0:04:50. **Hasi:** 00:51:21. **Bukatu:** 00:56:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Berbena belarra. Almorranak kentzeko belarra, bost atzaparrekoa. Iodo belarra. Hagineko mina kentzeko belarra. Ardi mingaina. Tentsioak eragindako buruko minarentzat, belar-mina. Katarroarentzat erremedioak. Haizea atera du begietatik.

15. Sendabelarrak III: iodo belarra

- **Erref:** HON-028/022
- **Iraupena:** 0:05:30. **Hasi:** 00:58:20. **Bukatu:** 01:03:50

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Zauriak sendatzeko, pikara belarra, iodo belarra, berbena belarra... Berbenarekin enplastoia nola egiten den, arrautza zuringoarekin, eta zertarako balio duen. Karetxentzat pikara belarra edo iodo belarra.

16. Sendabelarrak IV: ruda, menda eta salikaria

- **Erref:** HON-028/023
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 01:03:50. **Bukatu:** 01:06:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

<p>Ruda abortatzeko erabiltzen zen, eta zorriak kentzeko ere balio du. Menda-belarra. Belarrak batu eta lehortu egiten ditu, gero erabiltzeko. Salikaria ez du aspaldi topatu; beherakoarentzat da ona. Ginebra ere bai.</p>

17. Errape mina nola kendu

- **Erref:** HON-028/024
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 01:06:55. **Bukatu:** 01:07:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Behien errape mina edo "zingriya" sendatzeko, erramua: erre eta errapean jarri, ketan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-03-22

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com